

КОДЕКС ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪДИИ

РАБОТЕЩИТЕ В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ СЪДИИ, водени от разбирането, че правилата за етично поведение на съдиите са важен фактор за:

- формиране на по-високо обществено доверие към съдебната система;
- защита правата на човека и утвърждаване върховенството на закона;
- предотвратяване на корупцията в системата на съдебната власт,

поемат като свой ангажимент към българското общество изискването да спазват и прилагат в професионалната си дейност и в личния си живот правилата за етично поведение, разписани с този кодекс.

Висшият съдебен съвет като върховен административен и ръководен орган на съдебната власт в Република България утвърждава **КОДЕКСА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪДИИ** и носи основната отговорност за прилагане на прогласените с него правила за поведение в служебната и извънслужебната дейност на съдиите.

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

Кодексът за етично поведение е приложим към всички съдии и членовете на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет.

ИЗТОЧНИЦИ

Кодексът е изготвен в съответствие с Конституцията на Република България, Закона за съдебната власт, препоръките на Комитета на министрите на Съвета на Европа за статута на съдии, прокурори и разследващи органи, Становище № 3/2001 на Консултативния съвет на европейските съдии, Принципите от Бангалор за поведение на съдиите от 2002 г., както и всички други национални и международни актове, които регламентират дейността на съдиите в Република България.

Раздел I

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Основните принципи установяват стандартите и очертават рамката за регулиране на поведението на съдиите в и извън службата, която изпълняват.

НЕЗАВИСИМОСТ

Независим по смисъла на Кодекса е този съдия, който при изпълнение на служебните си задължения се ръководи единствено от вътрешното си убеждение и закона, като не се поддава на натиск, заплахи, стимули, преки или косвени влияния от представители на която и да е друга власт – вътрешна или външна за съдебната система, от политически и икономически фактори, както и от други частноправни субекти.

БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

Безпристрастен е този съдия, който прилага закона единствено въз основа на установените по делото факти и техния обективен анализ, като създава условия за равнопоставеност между страните и техните процесуални представители и избягва поведение, което може да се възприеме като привилегироване, предразположеност, предубеденост или предразсъдък, основан на раса, произход, етническа принадлежност, пол, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

СПРАВЕДЛИВОСТ

Справедлив е този съдия, който в рамките на общите и абстрактни норми на закона отчита особеностите на всеки конкретен случай и го решава, основавайки се на критерии, свързани с общочовешките ценности и ценностите на демократичната правна уредба. Гаранция за справедливостта в действията и актовете на съдията е прозрачността в неговата работа.

ПОЧТЕНОСТ

Почтен е този съдия, който извън рамките на закона не приема материални или нематериални облаги, независимо от естеството им и техния източник, които могат да поставят под съмнение неговата независимост и безпристрастност.

БЛАГОПРИЛИЧИЕ

Благоприличието е въздържане от всякакви действия, които биха могли да компрометират честта на съдията в професията и обществото.

ВЕЖЛИВОСТ И ТОЛЕРАНТНОСТ

Вежлив е този съдия, който чрез действията и актовете си винаги изразява уважението, което дължи на своите колеги, съдебните служители, гражданите, адвокатите, страните и останалите участници в процеса.

Толерантен е съдията, който е открит и търпелив за изслушване и възприемане на нови или различни аргументи, мнения и гледни точки.

КОМПЕТЕНТНОСТ И КВАЛИФИЦИРАННОСТ

Компетентен и квалифициран е добре подготвеният съдия, който познава нормативната уредба на Република България, правото на Европейския съюз и международното право, който е развил способности и умения за тяхното коректно прилагане и непрекъснато се усъвършенства. Компетентността и квалифицираността са предпоставка за надлежното изпълнение на задълженията на магистрата и за неговото професионално израстване.

КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ

Конфиденциален е съдията, който е дискретен и пази като служебна тайна фактите или сведенията, станали му известни при или по повод изпълнение на служебните му задължения.

Раздел II

ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ОСНОВИТЕ ПРИНЦИПИ

1. Правила за етично поведение, произтичащи от принципа на независимост

1.1. Съдията упражнява правомощията и взема решенията си единствено на основата на закона и вътрешното си убеждение.

1.2. Съдията не допуска и не се поддава на каквото и да е външно влияние, натиск, заплахи, пряка или косвена намеса в работата си, независимо от техния източник, повод или причина.

1.3. При вземането на решения съдията е независим и не се влияе от мнението на своите колеги, но и не предприема действия, с които би накърнил тяхната независимост.

1.4. С действията и поведението си извън службата съдията следва да защитава и утвърждава в обществото представата за независимост на съдебната власт, като не се поддава на влияния – преки или косвени, от страна на която и да е друга власт – вътрешна или външна за съдебната система, от политически и икономически фактори, както и от други частноправни субекти.

1.5. При всеки опит за накърняване на неговата независимост съдията е длъжен да информира компетентните органи.

2. Правила за етично поведение, произтичащи от принципа за непристрастност

2.1. Съдията не допуска предпочитание, предубеждение или предразсъдъци въз основа на раса, произход, етническа принадлежност, пол, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние както при изпълнение на служебните си задължения, така и извън службата.

2.2. Съдията следва да отстоява своята непристрастност и в случаите на създадени в обществото силни настроения на симпатия или антипатия към участници във висящо пред него производство, като решава казуса единствено въз основа на фактите и закона.

2.3. Съдията не може да прави публични изявления или коментари по висящи пред него производства, чрез които да се ангажира за крайния изход на делото или с които да създаде впечатление за пристрастност и предубеденост. Извън

съдебните заседания той не може да обсъжда такива производства пред страните, техните процесуални представители, други участници в тях или трети лица, освен в предвидените в закона случаи.

2.4. Съдията следва да се държи по начин, който не дава основание пряко или косвено за неговия отвод по конкретни случаи.

2.5. Съдията трябва да зачита правото на всички страни и техните процесуални представители да правят искания и възражения, да навеждат твърдения и да изразяват становища в рамките на съдебното производство, в което участват.

2.6. Съдията не дава консултации по правни въпроси.

3. Правила за етично поведение, произтичащи от принципа за справедливост

3.1. Съдията постановява решенията си само когато е убеден, че в рамките на закона те са справедливи за всички страни в производството. Той е особено внимателен при решаването на въпроси, свързани с достойнството, честта и свободите на гражданите.

3.2. В случаите, когато законът предоставя на съдията възможността да решава определени въпроси по преценка, водещо начало за него е изискването за справедливост.

3.3. В съответствие с изискванията на закона, съдията следва да предоставя на обществеността обективна, своевременна и разбираема информация.

Съдията излага пред обществеността лично или чрез медиите мотивите за своите решения по дела, представляващи обществен интерес.

3.4. В рамките на закона, съдията гарантира публичност на действията и решенията си, като следи да не бъдат засегнати законните права и интереси на страните и участниците в производството.

4. Правила за поведение, произтичащи от принципа за почтеност

4.1. С личното си поведение и чувство за отговорност в служебната и извънслужебната си дейност съдията трябва да дава пример за висок морал и почтеност.

4.2. Съдията не може да получава облага от трети лица, която основателно би се възприела като резултат от компромис с неговата честност и справедливост при изпълнение на професионалните му задължения.

4.3. В обществените и официалните си контакти съдията няма право да се възползва от служебното си положение или да използва правомощията си с цел извличане на лична облага.

4.4. При кариерното си израстване съдията не трябва да използва лични контакти (връзки, ходатайства) и да предприема действия, които уронват достойнството му.

5. Правила за поведение, произтичащи от принципа за благоприличие

5.1. Съдията трябва да избягва действия и постъпки, явяващи се в разрез с утвърдените в обществото разбирания за благоприличие.

5.2. Съдията трябва да приема лични ограничения, които биха могли да бъдат разглеждани като потискащи от обикновения гражданин, като би следвало да върши това свободно и с желание. Съдията трябва да се държи по начин, който съответства на високото положение на съдийската професия.

5.3. Съдията не доносичи и не интригантства спрямо свои колеги и служители, а изразява открито позицията си.

5.4. Съдията не трябва да допуска използването на съдебните помещения за срещи между представители на лица от други юридически професии със страните и другите участници в съдебното производство.

6. Правила за поведение, произтичащи от принципа за вежливост и толерантност

6.1. Поведението на съдията в обществото трябва да се основава на добри обноски и добро държание. В обществените и служебни контакти, както и в личния си живот, той трябва да бъде учтив и любезен.

6.2. Съдията трябва да се отнася с уважение към хората, като зачита техните права и свободи.

6.3. Колегиалните отношения между съдиите и служителите в съдебната система, независимо от мястото на служебната йерархия, трябва да се основават на взаимно уважение и толерантност чрез въздържане от всякакво поведение, което вреди на престижа на органите на съдебната власт.

7. Правила за поведение, произтичащи от принципа на компетентност и квалифицираност

7.1. Съдията следва да изпълнява служебните си задължения с предимство пред всяка друга дейност. Съдията може да осъществява друга, позволена от закона, дейност само ако това не пречатства качествено и срочно правораздаване.

7.2. Съдията трябва да се стреми към повишаване на професионалната си квалификация и подготовка и трябва да предприема необходимите мерки за поддържане и повишаване на своите познания, умения и лични качества за правилното изпълнение на правомощията си.

7.3. Съдията следва да се информира за съответните новости във вътрешното, европейското и международното право.

8. Правила за поведение, произтичащи от принципа на конфиденциалност

8.1. Съдията не може да използва неправомерно информацията, станала му известна при осъществяване на неговите функции.

8.2. Съдията е длъжен да пази пълна дискретност и служебна тайна в социалното си общуване и частен живот относно фактите или сведенията, станали му известни при или по повод изпълнение на служебните му задължения.

8.3. Съдията, член на колегиален орган, следва да пази тайната на служебното съвещание.

8.4. Съдията може да обсъжда принципни правни проблеми, като е длъжен в такива случаи да запази в тайна конкретните факти по делата, като не разгласява сведения за личния живот на гражданите или такива, които увреждат интересите на лица или тяхната репутация.

8.5. Съдията няма право да изразява публично предварително становище по конкретни дела.

8.6. Съдията е свободен да изразява лично мнение в средствата за масова информация и социалните мрежи по въпроси, за които няма изрична законова забрана. При изразяване на лично мнение съдията е длъжен да се съобразява с принципите и правилата в този кодекс.

Раздел III

СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ РЪКОВОДИТЕЛИ И ТЕХНИТЕ ЗАМЕСТНИЦИ

9.1. Съдията на ръководна длъжност се отнася към съдиите и съдебните служители с уважение и зачитане на личното им достойнство, без да допуска или създава впечатление за привилегироване.

9.2. Съдията на ръководна длъжност не се поддава на натиск и внушения от всякакъв характер, свързани с изпълнение на неговите правомощия.

9.3. Съдията на ръководна длъжност се грижи за организацията и дейността на съда, който ръководи, по начин, чрез който да бъдат постигнати най-добри резултати. Той осигурява и възможно най-добро сътрудничество с другите

органи на съдебната власт и обществени служби при зачитане специфичната компетентност на всяка една от тях.

9.4. Съдията на ръководна длъжност полага усилия да бъде информиран за всичко, което се случва в съда, който ръководи, за да може да взема правилни управленски решения и поема отговорност. Той не толерира и своевременно пресича проявите на доносничество и интригантство.

9.5. Съдията на ръководна длъжност е основен гарант при утвърждаване на независимостта на съдиите при вземането на решения и при спазване принципа на случайното разпределение на делата.

Раздел IV

ГАРАНЦИИ ЗА СПАЗВАНЕТО НА ВЪВЕДЕНИТЕ С ТОЗИ КОДЕКС ЕТИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ПОВЕДЕНИЕ

Основен гарант за съблюдаване и прилагане правилата на този кодекс са самите съдии чрез тяхната убеденост, съпричастност и доброволно приемане и прилагане на етичните правила за поведение.

Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет осъществява цялостен контрол по прилагането и спазването на Етичния кодекс и периодично предприема действия за обновяване и актуализиране на предвидените с него правила. Комисията по професионална етика към Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет и комисиите за професионална етика към органите на съдебната власт осъществяват пряк и непосредствен контрол по прилагането и спазването на Кодекса. Професионалните сдружения на магистратите предприемат предвидените в уставите им действия при всеки констатиран случай на допуснато нарушение на настоящите етични правила за поведение.

Раздел V

ФОРМИРАНЕ И СТАТУТ НА КОМИСИИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА В ОРГАНИТЕ В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Формирането, организацията и дейността на комисиите за професионална етика в съдилищата се уреждат с правила, приети от Съдийската колегия на ВСС.

§ 1. Кодексът за етично поведение на българските съдии се приема на основание чл. 30, ал. 2, т. 23 от ЗСВ с решение на Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 34/24.10.2023 г. и е одобрен с решение на Пленума на ВСС по Протокол № 30/30.10.2023 г.